

PREFAȚĂ

Întrebarea shakespeariană (a fi sau a nu fi) a cercetătorului Valeriu Capcelea cu referire la intelectualitate

Într-o lucrare recentă, jurnalistul și istoricul englez Adrian Wooldridge¹ pune în discuție problema *meritocrației*. Potrivit acestei abordări, oamenii ar trebui să fie avansați în funcție mai degrabă de talent, decât de mediul în care s-au născut. Inițial, acesta părea un concept nou, care până la sfârșitul secolului al XX-lea s-a transformat într-o ideologie dominantă în lume. Drept urmare a acestei valori aplicate – a „aristocrației talentului” –, s-a instituit și lumea modernă, cu întreaga gamă de progrese și realizări pe măsură. În prezent, asistăm la o reevaluare a meritocrației; o abandonare a acestei paradigme, axată pe discuții controversate atât pe eșichierul de dreapta, cât și pe cel de stânga. Se creează impresia unei tranziții tacite de la universul *intelect*, adică al capacității de a gândi, de a cunoaște și de a avea o activitate rațională, spre o nouă treaptă, cea marcată de *antiintelect*, una caracteristică apusului sistemului de alegere a persoanelor talentate, în vederea promovării acestora pe criteriul realizărilor obținute.

Pe acest fundal, al crizei de identitate colectivă și al imaginarului social bulversat de *începutul mileniului grăbit și bolnav*, demersul științific elaborat cu acribie profesională de doctorul habilitat Valeriu Capcelea (re)aduce în vizor subiectul (rec)configurării intelectualității în societatea contemporană. Discursul științific este asamblat pe următoarele dimensiuni dihotomice: universal-național, general-particular, modernism și post-modernism; apogeu-decădere; individual-colectiv etc.

Spațiul identificat este unul al macro nivelului, cel al globalizării, or, prin definiție activitatea intelectuală transgresează hotare, temporalități și se ancorează în universalitate. Din această perspectivă, conferențiarul universitar Valeriu Capcelea a apelat la concepte, teorii, metodologii ale

¹ Wooldridge, A. *Aristocracy of Talent: How Meritocracy Made the Modern World*, Skyhorse Publishing, 2021.

fenomenului globalizării. Perspectiva de abordare a rolului jucat de intelectualitate în contextul globalizării a fost una selectată din perimetrul *filosofiei sociale*, domeniul de cercetare căruia autorul pe parcursul ultimilor decenii i-a consacrat zeci de lucrări științifice și științifico-didactice. Din optică deontologică și etică profesională s-a abordat nivelul de cercetare al problemei. S-a vizat literatura de specialitate de ultimă oră din diferite arii socioculturale. Din campusul fenomenologic, intelectualitatea a fost abordată din ipostază modernistă și post-modernistă.

Radiografia complexă a lumii recente reconfigurează gradual rolul și misiunea intelectualității puternic influențate de societățile post-industriale, inteligența artificială readuce în discuție subiectul care nici pe departe nu pare a fi unul retoric referitor la decăderea „epocii de aur” a intelectualilor. Toate aceste întrebări nu sunt retorice, ci esențiale pentru parcursul uman în noua epocă a cunoașterii și de receptare a noilor realități. Or, narativul textul pe care ni-l propune filosoful Valeriu Capcelea este unul uneori meditativ, alteori analitic, problematizat, contemplativ nu este exclusă nici latura de perspectivă, a ceea ce urmează să se întâmple.

Subiectul pus în discuție este unul ancorat nu doar în limitele dimensiunii teoretice, universale, dar adus, atent și nuanțat la particularitățile noastre, ale spațiului cultural românesc. Sărăcia materială, obediența, loialitatea față de sistemul politic, a creat impresia că intelectualul a trădat, s-a îndepărtat de mulțime. Subiectul a fost minuțios analizat prin prismă antropologică, istorică, filosofică, sociologică, politologică, morală, etică, religioasă, culturală, educațională.

Actualmente, este în stare intelectualitatea să facă față noilor provocări globale, dar și ale celor locale? Cercetătorul Valeriu Capcelea ne oferă proiectări consistente asupra subiectului din perspectiva trecutului, ne oferă coordonate actuale și perspective asupra unui fenomen social din proximitatea noastră culturală. Avem în față o temă existențială, identitară, marcată de clivaje sociale, dar și un indicator concret al unei civilizații într-o perturbare epocală.

Doctor în istorie, conferențiar universitar, **Ion Valer Xenofontov**,
Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat
din Moldova/ Centrul de Cercetări Enciclopedice a
Instituției Publice Biblioteca Științifică (Institut)
„Andrei Lupan”.